

Universiteit Leiden

Onderwijs- en examenregeling

Masteropleiding Fiscaal recht 2017-2018

Geldig vanaf 1 september 2017

Deze Onderwijs- en examenregeling (OER) is gebaseerd op de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW) en op de door de Universiteit Leiden vastgestelde universitaire richtlijnen, te weten:

- het kaderdocument Leidse Register Opleidingen;
- de universitaire jaarindeling;
- de regeling inschrijving, en;
- de regeling toelating masteropleidingen.

Overeenkomstig artikel 7.14 WHW beoordeelt het faculteitsbestuur de Onderwijs- en examenregeling regelmatig en weegt daarbij, ten behoeve van de bewaking en zo nodig bijstelling van de studielast, het tijdsbeslag dat daaruit voor de studenten voortvloeit. De opleidingscommissie heeft op grond van artikel 9.18 WHW tot taak de wijze van uitvoeren van de Onderwijs- en examenregeling jaarlijks te beoordelen.

Inhoud

1. Algemene bepalingen
2. Beschrijving van de opleiding
3. Onderwijsprogramma
4. Tentamens en examens, en vervolgopleiding
5. Toelating tot de opleiding
6. Studiebegeleiding en studieadvies
7. Evaluatie van het onderwijs
8. Slotbepalingen

Bijlagen – e-Studiegids;

Additioneel: onderwerpen die verwijzen naar bijbehorende en secundaire documenten

Hoofdstuk 1 – Algemene bepalingen

Artikel 1.1 Toepasselijkheid van de regeling

Deze regeling is van toepassing op het onderwijs en de examens van de masteropleiding Fiscaal recht, hierna te noemen: de opleiding.

De opleiding is ingesteld in de Faculteit der Rechtsgeleerdheid van de Universiteit Leiden, hierna te noemen: de faculteit, en wordt in Leiden verzorgd door de faculteit, daarvan de Instituten en hun afdelingen en het onderwijsinstituut genaamd Cleveringa Instituut.

Artikel 1.2 Begripsbepalingen

In deze regeling wordt verstaan onder:

- a. beoordelaar, eerste/tweede: de examinerator die als eerste dan wel als tweede de scriptie leest en beoordeelt. De eerste beoordelaar treedt tevens op als begeleider;
- b. ECTS: het European Credit Transfer System;
- c. e-Studiegids: de elektronische studiegids¹ bevattende specifieke en bindende informatie over de opleiding. De e-Studiegids maakt als bijlage deel uit van deze regeling;
- d. examen: omvat de tentamens verbonden aan de tot de opleiding behorende onderwijseenheden, voor zover de examencommissie dat heeft bepaald met inbegrip van een door haar zelf te verrichten onderzoek als bedoeld in artikel 7.10, tweede lid, van de wet;
- e. examencommissie: de examencommissie van de opleiding, ingesteld en benoemd door het faculteitsbestuur krachtens artikel 7.12a van de wet;
- f. examinerator: degene die door de examencommissie is aangewezen ten behoeve van het afnemen van tentamens, krachtens artikel 7.12c van de wet;
- g. judicium: nadere kwalificatie van de examencommissie over een afgelegd examen;²
- h. Leids universitair register opleidingen: het onder verantwoordelijkheid van het College van Bestuur gehouden register³ van de door de Universiteit Leiden verzorgde opleidingen als bedoeld in artikel 7 van het Bestuurs- en beheersreglement;
- i. niveau: het niveau van een onderwijseenheid volgens de abstracte structuur zoals omschreven in het kaderdocument Leids universitair register opleidingen;
- j. nominale studieduur: de studielast zoals vastgelegd in het Centraal Register Opleidingen in studie jaren;

¹ De e-Studiegids is te vinden op <http://studiegids.leidenuniv.nl/>.

² Predicaat waarmee wat betreft de cijfers blijkt wordt gegeven van een bepaalde gemiddelde score of bekwaamheid.

³ Het kaderdocument 'Leids universitair register opleidingen' is te vinden op

<http://media.leidenuniv.nl/legacy/kaderdocument-leids-register.pdf>.

- k. onderwijseenheid: een onderwijseenheid van de opleiding als bedoeld in artikel 7.3 van de wet. De studielast van elke onderwijseenheid wordt uitgedrukt in gehele studiepunten. Aan elke onderwijseenheid is een tentamen verbonden;
- l. opleiding: de opleiding waarop deze OER betrekking heeft: een samenhangend geheel van onderwijseenheden, gericht op de verwezenlijking van welomschreven doelstellingen op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden waarover degene die de opleiding heeft voltooid, dient te beschikken. Aan elke opleiding is een examen verbonden;
- m. [vervallen]
- n. praktische oefening: een praktische oefening als (onderdeel) van een tentamen of examen, als bedoeld in artikel 7.13, tweede lid, onder d van de wet, in één van de volgende vormen:
- het maken van een scriptie,
 - het maken van een werkstuk of een proefontwerp,
 - het uitvoeren van een onderzoeksopdracht,
 - het deelnemen aan een excursie,
 - het doorlopen van een stage, of
 - het deelnemen aan een andere onderwijsleeractiviteit die gericht is op het verwerven van bepaalde vaardigheden;
- o. student: degene die is ingeschreven aan de Universiteit Leiden voor het volgen van het onderwijs en/of het afleggen van de tentamens en de examens van de opleiding;
- p. studiepunt: de eenheid uitgedrukt in EC waarmee volgens de wet de studielast van een onderwijseenheid wordt uitgedrukt; volgens het ECTS is één studiepunt gelijk aan 28 uren studie;
- q. tentamen: een onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de student met betrekking tot een bepaalde onderwijseenheid, alsmede de beoordeling van de uitkomsten van dat onderzoek (overeenkomstig artikel 7.10 van de wet) door ten minste één daartoe door de examencommissie aangewezen examinator. Het onderzoek wordt uitgevoerd conform de door de examencommissie bepaalde werkwijze voor de kwaliteitsborging van toetsing.⁴ Een tentamen kan uit meerdere (deel)toetsen bestaan;
- r. toelatingscommissie: de commissie, ingesteld door het faculteitsbestuur, die tot taak heeft te beoordelen, met toepassing van de toelatingseisen krachtens artikel 7.30b, eerste, tweede en derde lid van de wet en de universitaire regeling toelatingen masteropleidingen, welke verzoekers tot deze masteropleiding kunnen worden toegelaten;⁵

⁴ Zie het document 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR', te raadplegen via de Bijlage onder nummer 7.

⁵ De toelatingscommissie brengt haar oordeel bij wijze van advies uit aan het faculteitsbestuur dan wel handelt onder verantwoordelijkheid van en namens het faculteitsbestuur. Vgl. art. (5.0-)5.2.

- s. werkdag: maandag tot en met vrijdag, met uitzondering van de erkende feestdagen en de door het College van Bestuur aangewezen verplichte sluitingsdagen (dagen waarop de facultaire gebouwen gesloten zijn);
- t. de wet: de Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek (WHW);
- u. Bachelor: de bacheloropleiding, zoals bedoeld in de wet;
- v. scriptie: de neerslag van één van de praktische oefeningen als bedoeld onder n., zijnde een onderwijseenheid.

De overige begrippen hebben de betekenis die de wet daaraan toekent.

Artikel 1.3 Gedragscodes

- 1.3.1 De gedragscode Omgangsvormen⁶ is van toepassing; deze is bedoeld om een kader te scheppen voor een goed, veilig en stimulerend werk- en studieklimaat binnen de Universiteit Leiden, waarbij docenten en studenten op respectvolle wijze met elkaar omgaan en waarbij wederzijdse acceptatie en wederzijds vertrouwen belangrijke waarden zijn.
- 1.3.2 Tevens is de (universitaire) Regeling ICT en internetgebruik⁷ van toepassing. De Regeling regelt het verantwoord gebruik van de ICT-voorzieningen en internet en de wijze waarop controle op het gebruik plaatsvindt. De Regeling beschrijft ook welk gedrag niet wordt getolereerd en welke consequenties daar aan verbonden zijn
- 1.3.3 Op het onderwijs van de opleiding zijn voorts de facultaire gedragsregels van toepassing.⁸

⁶ De gedragscode omgangsvormen docenten en studenten is te raadplegen op <http://reglementen.leidenuniv.nl/gedragscodes/gedragscode-omgangsvormen.html>.

⁷ De Regeling ICT en internetgebruik is te raadplegen op <http://reglementen.leidenuniv.nl/gedragscodes/regeling-ict-en-internetgebruik.html>.

⁸ De facultaire gedragscode is gepubliceerd op de facultaire website <http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemenestudentenzaken/rechten-en-plichten/gedragsregels/gedragscode.html>.

Hoofdstuk 2 Beschrijving van de opleiding

Artikel 2.1 Doel van de opleiding

Met de opleiding wordt beoogd:

- Specialisatie en verdieping ten opzichte van de bachelor, door middel van een verdiepende academische vorming, waarbij het onderwijs nauw aansluit bij onderzoek;
- Oriëntatie op een wetenschappelijke loopbaan, door het verschaffen van kwalificaties om zelfstandig wetenschappelijk onderzoek te verrichten;
- Voorbereiding op een maatschappelijke loopbaan, door het verschaffen van kwalificaties om vraagstukken te benoemen en op te lossen in een beroepspraktijk waarvoor de opleiding vereist of dienstig is.

Artikel 2.2 *Niet van toepassing.*

Artikel 2.3 Eindkwalificaties⁹

Afgestudeerden van de opleiding hebben de volgende eindkwalificaties/eindtermen bereikt, gerangschikt volgens de Dublin-descriptoren: 'kennis en inzicht', 'toepassen van kennis en inzicht', 'oordeelsvorming', 'communicatie' en 'leervaardigheden'.

Dublin-descriptoren

Kennis en inzicht	De master heeft aantoonbare kennis en inzicht, gebaseerd op de kennis en het inzicht op het niveau van Bachelor en die deze overtreffen en/of verdiepen, alsmede een basis of een kans bieden om een originele bijdrage te leveren aan het ontwikkelen en/of toepassen van ideeën, vaak in onderzoeksverband;
Toepassen van kennis en inzicht	De master is in staat om kennis en inzicht en probleemoplossende vermogens toe te passen in nieuwe of onbekende omstandigheden binnen een bredere (of multidisciplinaire) context die gerelateerd is aan het vakgebied; is in staat om kennis te integreren en met complexe materie om te gaan;
Oordeelsvorming	De master is in staat om oordelen te formuleren op grond van onvolledige of beperkte informatie en daarbij rekening te houden met sociaalmaatschappelijke en ethische verantwoordelijkheden, die zijn verbonden aan het toepassen van de eigen kennis en oordelen;
Communicatie	De master is in staat om conclusies, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen,

⁹ De eindkwalificaties, ook wel aangeduid als eindtermen, zijn afgeleid van het doel van de opleiding (art. 2.1) en vormen een operationalisering en concretisering hiervan. Eindkwalificaties behoren dusdanig geformuleerd te zijn dat ze ook concreet toetsbaar zijn. Op deze wijze is het mogelijk om vast te stellen of een afgestudeerde een bepaalde kwalificatie daadwerkelijk heeft verworven binnen de opleiding – in ieder geval door de Examencommissie maar zo nodig ook door derden. De eindtermen vormen op die manier de kwalificaties waaraan een student uiteindelijk moet voldoen om zijn of haar diploma te kunnen behalen.

duidelijk en ondubbelzinnig over te brengen op een publiek van specialisten en niet-specialisten;

Leervaardigheden

De master bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter.

Eindkwalificaties

Kennis en inzicht

1. De master heeft grondige kennis van en diepgaand inzicht in het geldende (belasting-)recht en in de grondbeginselen en de systematiek daarvan. (*kennis en inzicht*)
2. De master heeft diepgaand inzicht in de werking van belastingverdragen, belastingwetten en belastingregelingen inclusief de Europeesrechtelijke en internationale aspecten daarvan, en heeft grondig inzicht in de onderlinge samenhang van deze verdragen, wetten en regelingen. (*kennis en inzicht*)
3. De master heeft grondige kennis van en inzicht in de deelgebieden:
 - a. algemene leerstukken op het terrein van het belastingrecht,
 - b. inkomstenbelasting,
 - c. vennootschapsbelasting
 - d. internationaal belastingrecht,
 - e. Europees belastingrecht, zowel op het gebied van de directe als van de indirecte belastingen,
 - f. fiscaal-economisch beleid,
 - g. met de fiscaliteit samenhangende onderdelen van de bedrijfseconomie.(*kennis en inzicht*)
4. De master heeft naast de genoemde kennis en inzicht op de genoemde deelgebieden, tevens goed inzicht in:
 - a. de maatschappelijke context waarbinnen het fiscale recht functioneert, en
 - b. de uitvoering en handhaving (inclusief sancties) van fiscaal recht en -beleid.(*kennis en inzicht*)

Academische en andere vaardigheden

5. De master is in staat om meer complexe problemen – in de vorm van concrete cases dan wel abstracte vragen – die betrekking hebben op de gebieden genoemd in 3., diepgaand en in onderling verband te analyseren en te interpreteren, daarbij sociaal-maatschappelijke en politieke en rechtshistorische aspecten te betrekken, daarover kritische vragen te stellen en originele en creatieve juridische oplossingen aan te dragen. De master is verder in staat om dit mondeling en schriftelijk helder te presenteren, zowel voor vakgenoten als voor niet-(fiscaal-)juristen. (*toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming, communicatie*)
6. De master is in staat om fiscale regelingen mede te beoordelen vanuit algemeen juridisch, sociaal-economisch en bedrijfseconomisch oogpunt. (*toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming*)
7. De master is in staat om zich op basis van wetenschappelijk verantwoorde feiten en gegevens, en op basis van een geargumenteerde, verantwoorde en controleerbare afweging zelfstandig een mening te vormen over maatschappelijke vraagstukken op het terrein van het belastingrecht. (*toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming*)
8. De master is in staat om wetenschappelijke debatten op de deelgebieden genoemd in 3. te volgen en te begrijpen en daaraan deel te nemen. (*toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming, communicatie*)
9. De master heeft inzicht in juridisch-wetenschappelijke onderzoeksmethoden en is in staat deze toe te passen met het oog op een zelfstandig fiscaal-rechtswetenschappelijk onderzoek van enige omvang op academisch niveau (zoals probleemstelling formuleren, verzamelen van informatie, interpreteren van

gegevens, conclusies trekken, evalueren en aanbevelingen en suggesties doen voor verder onderzoek).
(*toepassen van kennis en inzicht, oordeelsvorming*)

10. De master is in staat om de fiscale regels op zich én in relatie tot sociaal-economische belangen en doelstellingen van overheidsbeleid te analyseren en ter zake onderzoeksvragen en probleemstellingen te formuleren. (*toepassen van kennis en inzicht, communicatie*)

Algemene kwalificatie

11. De master beschikt over die juridische kennis, inzicht en vaardigheden die vereist zijn:
- Voor wetenschappelijk onderzoek dat tot de academische promotie leidt, (*leervaardigheden*)
 - Voor vele fiscaal-juridische functies op academisch niveau in de publieke en private sector, en bij Europese en internationale organisaties, (*leervaardigheden*)
 - Om in combinatie met het afsluitend examen van de bacheloropleiding Fiscaal recht en, door het afzonderlijk met goed gevolg afleggen van tentamens van de vakken Burgerlijk procesrecht, Strafprocesrecht, Goederenrecht en Bestuursprocesrecht op het niveau van het 2^e of 3^e studiejaar van een universitaire opleiding, indien deze vakken geen deel uitmaken van voornoemd bachelorexamen, toegelaten te worden tot de zogenoemde toga-beroepen (dat wil zeggen te voldoen aan de eisen voor het Civiel Effect). (*leervaardigheden*)

Artikel 2.4 Inrichting van de opleiding

2.4.1 De opleiding wordt zowel voltijds als in deeltijd verzorgd.

2.4.2 De voltijdse opleiding wordt overdag verzorgd.

De deeltijdopleiding wordt in de avonduren verzorgd, in die zin dat het onderwijs in de onderdelen ook in de avond wordt gegeven wanneer ten minste tien deeltijdstudenten hieraan deelnemen. In geval van afwijking als gevolg van laatstgenoemde factor wordt een praktische regeling hiervan in de e-Studiegids en/of op Blackboard opgenomen.¹⁰

Voor zowel de voltijd als de deeltijd opleiding geldt dat indien daartoe aanleiding bestaat werkgroepen en/of (hoor- of werk-)colleges ook van 17.00 tot 19.00 uur kunnen worden verzorgd.

Artikel 2.5 Studielast

De opleiding heeft een studielast van 60 studiepunten.

Artikel 2.6 Aanvang van de opleiding; uniforme jaarindeling

De opleiding start op 1 september en op 1 februari van ieder jaar.¹¹

De opleiding vangt aan op 1 september. Het cursorisch onderwijs van de opleiding is ingericht volgens de universitaire semesterindeling en omvat 42 onderwijsweken.

Artikel 2.7 Examens van de opleiding

Aan de opleiding is een masterexamen verbonden (vgl. art. 1.2 letter d).¹²

¹⁰ De tijden waarop het onderwijs wordt verzorgd worden in de studiegids en/of het werkboek en/of op Blackboard bekend gemaakt. De idee is om de werkgroepen zowel overdag als 's avonds aan te bieden en de (hoor-)colleges in de namiddag, d.w.z. vanaf 17.00 uur te verzorgen.

¹¹ D.w.z. dat de opleiding twee zgn. instroommomenten kent.

Artikel 2.8 Voertaal

Met inachtneming van de Gedragscode voertaal¹³ is de voertaal binnen de opleiding Nederlands. De student wordt geacht de gebruikte voertaal binnen de opleiding voldoende te beheersen, conform de eisen geformuleerd in artikel 5.2.2 (art. 5.0-5.2.2).

Artikel 2.9 Kwaliteit

De opleiding is geaccrediteerd door de NVAO¹⁴ en voldoet aan de kwaliteitseisen die op nationaal en internationaal niveau aan opleidingen worden gesteld. Ook voldoet de opleiding aan de kwaliteitsstandaarden voor het onderwijs die zijn vastgelegd in het kaderdocument Leids universitair register opleidingen.

¹² De formulering in de wet laat de mogelijkheid open dat de examencommissie voor het examen louter afgaat op de gegevens uit de tentamen- en examenregistratie om te bepalen of het getuigschrift (diploma) kan worden uitgereikt. Vgl. art. 4.10.

¹³ De Gedragscode voertaal is vastgesteld door het College van Bestuur en is te raadplegen op <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/gedragscodes/gedragscode-voertaal.html>.

¹⁴ De Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie.

Hoofdstuk 3 Onderwijsprogramma

Artikel 3.1 Verplichte onderwijseenheden¹⁵

- 3.1.1 De opleiding omvat verplichte onderwijseenheden¹⁶ met een totale studielast van 60 studiepunten. Onderdeel van de verplichte onderwijseenheden vormen de vooraf vastgestelde onderwijseenheden waaruit de student verplicht een keuze moet maken.¹⁷
- 3.1.2 In de e-Studiegids wordt de feitelijke vormgeving nader omschreven te weten de studielast, het niveau¹⁸, de inhoud en de onderwijsvorm van de onderwijseenheden van het onderwijsprogramma.

Artikel 3.2.1-3 Niet van toepassing.¹⁹

- 3.2.4 Een student die is ingeschreven voor de opleiding kan zelf een programma samenstellen uit onderwijseenheden die door een instelling worden verzorgd waaraan een examen is verbonden. Hiervoor is toestemming nodig van de meest van toepassing zijnde examencommissie.²⁰ Bij het verlenen van de toestemming geeft deze examencommissie tevens aan tot welke opleiding van de instelling dat programma wordt geacht te behoren. Indien nodig wijst het College van Bestuur een examencommissie aan die met de beslissing is belast.

Artikel 3.3 Praktische oefeningen²¹

- 3.3.1 Onderwijseenheden kunnen praktische oefeningen omvatten volgens de daarbij in de vakbeschrijving in de e-Studiegids gegeven specificatie van aard en omvang van de werkzaamheden van de student (vgl. art. 1.2 lid n). Aangegeven is of de desbetreffende onderwijseenheden of praktische oefeningen daarin een aanwezigheidsplicht en/of deelnameplicht kennen met het oog op de toelating tot het afleggen van het desbetreffende tentamen, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie vrijstelling te verlenen van die verplichting, al dan niet onder oplegging van vervangende eisen (vgl. art. 4.1.1, 4.1.2 en 4.6.6).
- 3.3.2 In de e-Studiegids staan omvang en studielast van de scriptie beschreven, daarbij zijn de normen vermeld waaraan de scriptie moet voldoen.²² (Vgl. art. 6.3)

¹⁵ Zie tevens de Bijlage van dit OER onder de nummers 1 t/m 4.

¹⁶ Deze onderwijseenheden zijn benoemd in (de vakbeschrijvingen in de) e-Studiegids.

¹⁷ De tweede tevens laatste zin heeft betrekking op de zogenoemde 'gebonden keuzevakken' en/of 'profielingsvakken'. Zie voor vakken en programma's/curricula tevens de Bijlage van deze regeling onder de nummers 1 t/m 4. De informatie is te vinden via de e-Studiegids.

¹⁸ Conform de 'abstracte structuur' als omschreven in het Kaderdocument Leids universitair register opleidingen.

¹⁹ Het betreft het onderwerp keuzevrijheid. Onderwijsprogramma's kunnen wel zogenoemde 'gebonden keuzevakken' en 'profielingsvakken' bevatten, maar blijven daarmee vallen onder de verplichte onderwijseenheden genoemd in artikel 3.1.1.

²⁰ Overeenkomstig artikel 7.3d van de WHW ('vrij onderwijsprogramma in het wetenschappelijk onderwijs').

²¹ Zie tevens de Bijlage onder nummer 2.

²² Zie tevens de 'Handleiding masterscriptie Faculteit der Rechtsgeleerdheid' – te raadplegen via de Bijlage onder nummer 5.

Artikel 3.4 Deelname aan tentamens en onderwijsseenheden

- 3.4.1.1 Voor deelname aan een *tentamen* dient de student zich uiterlijk tien dagen voor de datum waarop het tentamen wordt afgenomen volgens de daarvoor geldende procedures in te schrijven.²³
- 3.4.1.2 Buiten de termijn genoemd in artikel 3.4.1.1 gelden de procedures die door de faculteit zijn opgesteld.²⁴
- 3.4.2 Deelname aan een *onderwijseenheid* vindt plaats in de volgorde van inschrijving.²⁵ Voor de bij de opleiding ingeschreven studenten is bij tijdige inschrijving plaatsing bij de onderwijsseenheden die behoren tot het verplichte deel van de opleiding gegarandeerd.²⁶
Aan bepaalde onderwijsseenheden kan eerst worden deelgenomen nadat aan het tentamen van een voorafgaande onderwijsseenheid met goed gevolg is deelgenomen. In de e-Studiegids is aangegeven voor welke onderwijsseenheden deze voorwaarde geldt. (Vgl. art. 4.2)

Artikel 3.5 Verspreiding studiematerialen – Opname van colleges

- 3.5.1 Het is studenten niet toegestaan audio- of video-opnames van colleges te maken zonder uitdrukkelijke voorafgaande toestemming van de betreffende docent. Indien toestemming wordt verleend, is de student slechts gerechtigd de opname voor eigen gebruik te benutten; verspreiding of publicatie van de opname op welke wijze dan ook is niet toegestaan.
- 3.5.2 Het is studenten niet toegestaan op welke wijze dan ook studiematerialen te verspreiden of te publiceren. De student is slechts gerechtigd de materialen voor eigen gebruik te benutten.

²³ Voor de tentamens waarvoor inschrijving vereist is, schrijft de student zich via uSis in.

²⁴ Raadpleeg voor de (facultaire) procedures rondom inschrijving de facultaire (studenten)website.

²⁵ Voor de onderwijsseenheden/onderwijsvormen waarvoor de inschrijving van artikel 3.4.2 vereist is, schrijft de student zich via uSis in.

²⁶ Dat geldt dus niet in absolute zin voor onderdelen van de zgn. 'gebonden keuzevakken' en/of 'profielingsvakken'.

Hoofdstuk 4 Tentamens en examens²⁷, en vervolgopleiding

Artikel 4.1 Tentamengelegenheid

- 4.1.1 Tweemaal per studiejaar wordt de gelegenheid geboden tot het afleggen van het tentamen verbonden aan elk van de onderwijseenheden die in dat jaar worden aangeboden. Voor praktische oefeningen bepaalt de examencommissie de wijze van herkansing.
- 4.1.2 Indien een onderwijseenheid een praktische oefening omvat, dan staat deelname aan een tentamen als bedoeld in artikel 4.1.1 uitsluitend open voor degene die met goed gevolg aan de praktische oefening heeft deelgenomen, behoudens de bevoegdheid van de examencommissie om anders te besluiten. (Vgl. art. 3.3 en 4.6.6)
- 4.1.3 Indien het cijfer van een onderwijseenheid samengesteld wordt uit meerdere deeltoetsen kan afgeweken worden van het aantal kansen zoals bedoeld in artikel 4.1.1, met dien verstande dat de student minimaal in staat wordt gesteld om in de herkansing het vak alsnog met een voldoende af te sluiten door een toets die representatief is voor het gevolgde vak. Indien hier sprake van is wordt dit vastgelegd in de e-Studiegids.²⁸
- 4.1.4 In overeenstemming met artikel 7.13, tweede lid sub h van de wet zijn in (de facultaire tentamenkalender in) de e-Studiegids de tentamendata opgenomen.
- 4.1.5 *Niet van toepassing.*
- 4.1.6 In bijzondere gevallen kan de examencommissie een student op diens verzoek in afwijking van artikel 4.1.1 een extra tentamengelegenheid toestaan.²⁹
- 4.1.7 Indien het tentamen verbonden aan een onderwijseenheid met goed gevolg is afgelegd, en een student neemt daaraan zonder toestemming van de examencommissie opnieuw deel, dan wordt het resultaat van het laatst afgelegde tentamen niet beoordeeld.
- 4.1.8.1 *Herkansen van een met goed gevolg afgelegd tentamen*
In afwijking van artikel 4.1.7 kan de student onder voorwaarden en op zijn verzoek gedurende de opleiding bij bepaalde onderwijseenheden één met goed gevolg afgelegd tentamen herkansen. Herkansing kan:
- indien de student bij de eerste keer dat hij aan het tentamen van een bepaalde onderwijseenheid deelneemt dit tentamen met goed gevolg heeft afgelegd,³⁰ én
 - deze eerste deelname heeft plaatsgevonden bij de *eerste tentamengelegenheid* in het studiejaar.
- De herkansing vindt plaats bij de tweede tentamengelegenheid van de betreffende onderwijseenheid in *hetzelfde* studiejaar. (vgl. art. 4.1.1)
- Het gebruik van deze mogelijkheid wordt aangetekend in het persoonsdossier van de student.
- 4.1.8.2 De herkansing als bedoeld in artikel 4.1.8.1 is uitsluitend mogelijk voor bepaalde tentamens die tevens een eindtoets³¹ zijn en waarvoor inschrijving verplicht is (vgl. art. 3.4.1.1). De e-Studiegids vermeldt welke tentamens (eindtoetsen) op grond van dit artikel kunnen worden herkanst.

²⁷ Zie voor uitvoeringsmodaliteiten en nadere regeling van de onderhavige onderwerpen het document 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR', te raadplegen via de Bijlage onder nummer 7.

²⁸ De precieze verhouding, (de inhoud van de) herkansing, en de geldigheid(sduur) van cijfers van deeltoetsen worden nader geregeld in de vakbeschrijving van een vak waarbij deze toetsvorm wordt gehanteerd.

²⁹ Zie nader de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR'.

³⁰ Dit impliceert dat de student niet eerder heeft deelgenomen c.q. niet eerder een onvoldoende heeft behaald voor het tentamen verbonden aan de onderwijseenheid.

4.1.8.3 Het verzoek dient uiterlijk op de 20^e kalenderdag na bekendmaking van de uitslag van het met goed gevolg afgelegd tentamen bij de facultaire onderwijsadministratie te zijn ingediend. Vindt de tweede tentamengelegenheid binnen de termijn van 20 kalenderdagen plaats, dan dient het verzoek uiterlijk op de werkdag voorafgaand aan de tweede tentamengelegenheid bij de facultaire onderwijsadministratie te zijn ingediend. De onderwijsadministratie stelt hiertoe een verplicht voorgeschreven aanvraagformulier vast.

Met het indienen van het aanvraagformulier is het recht op de eenmalige herkansing benut.³²

4.1.8.4 Indien de inzage en/of de nabespreking van het met goed gevolg afgelegd tentamen leidt tot wijziging van de uitslag naar een uitslag die de student niet wenst te herkansen, kan een reeds ingediend verzoek uiterlijk op de werkdag voorafgaand aan de tweede tentamengelegenheid worden ingetrokken. Met deze intrekking wordt het aanvraagformulier geacht nimmer te zijn ingediend.

4.1.8.5 Bij deelname aan de herkansing van een met goed gevolg afgelegd tentamen als bedoeld in artikel 4.1.8.1 komt de later behaalde uitslag in de plaats van de eerder behaalde uitslag.

Indien deze uitslag lager is dan een 6,0, heeft dit (dus) het verlies van de behaalde EC van de daaraan verbonden onderwijseenheid tot gevolg.

Tevens bestaat in dat geval voor de betreffende onderwijseenheid geen recht op een individuele herkansing als bedoeld in artikel 4.8 van de Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR, voorafgaand aan de eerste tentamengelegenheid van dat vak in het daaropvolgende studiejaar.

4.1.8.6 Indien de student voor meer dan één masteropleiding (of afstudeerrichting) staat ingeschreven bij de Faculteit der Rechtsgeleerdheid bestaat slechts voor één van deze opleidingen (of afstudeerrichtingen) de mogelijkheid een met goed gevolg afgelegd tentamen te herkansen.

4.1.8.7 Zodra de examencommissie heeft vastgesteld dat de student het examen (vgl. art. 1.2 letter d en 2.7) met goed gevolg heeft afgelegd, vervalt de mogelijkheid van bovenstaande regeling gebruik te maken.³³

Artikel 4.2 Verplichte volgorde

4.2.1 De verplichte volgorde van tentamens is vermeld in de e-Studiegids. Aan tentamens waarvoor een verplichte volgorde geldt, kan pas worden deelgenomen indien de tentamens van een of meerdere andere onderwijseenheden met goed gevolg zijn afgelegd.³⁴ (Vgl. art. 3.4.2)

³¹ Het gaat hier om tentamens die het vak als zodanig afsluiten, die, in ieder geval bij de eerste tentamengelegenheid, schriftelijk worden afgenomen op een universitaire tentamenlocatie en die een reguliere herkansing binnen hetzelfde studiejaar kennen. Het herkansen van voldoende geldt dus niet voor alle toetsvormen, bijvoorbeeld niet voor (eerdere) deoltoetsen, praktische oefeningen, opdrachten en scripties.

³² D.w.z. dat de student die na zijn verzoek niet deelneemt aan het hertentamen geen gebruik meer kan maken van de in artikel 4.1.8.1 genoemde regeling.

³³ D.w.z. dat openstaande verzoeken om herkansing van een voldoende automatisch worden geannuleerd en nieuwe verzoeken niet langer worden gehonoreerd vanaf het moment dat de student het formulier 'Aanvragen afstuderen' heeft ingeleverd bij het OIC.

³⁴ Aan de onderwijseenheid scriptie kan eerst worden deelgenomen nadat aan drie tentamens dan wel tentamens met in totaal 20 studiepunten van de onderwijseenheden uit het eerste en/of tweede semester met goed gevolg is deelgenomen, tenzij de e-Studiegids anders vermeldt. Het voorgaande laat de (aanvullende) regeling in (art. 5.0-5.3.2.2 onverlet.

- 4.2.2 Voor de onderwijseenheden en de tentamens waarmee deze worden afgesloten die in een bepaalde volgorde moeten worden doorlopen, kan de examencommissie in bijzondere gevallen op schriftelijk en gemotiveerd verzoek van de student een andere volgorde bepalen.

Artikel 4.3 Vorm van de tentamens

- 4.3.1 In de (vakbeschrijving van de onderwijseenheden in de) e-Studiegids staat vermeld of het tentamen, dan wel de deoltoetsen, van een onderwijseenheid schriftelijk of mondeling dan wel op andere wijze wordt afgelegd.³⁵
- 4.3.2 Aan studenten met een handicap of chronische ziekte wordt de gelegenheid geboden de tentamens op een zoveel mogelijk aan hun individuele handicap aangepaste wijze af te leggen. Deze aanpassingen mogen niet van invloed zijn op de kwaliteit of moeilijkheidsgraad van een tentamen. De examencommissie wint zo nodig, als bedoeld in het Protocol studeren met een functiebeperking, deskundig advies in alvorens te beslissen. (Vgl. art. 6.5)
- 4.3.3 In bijzondere gevallen kan op verzoek van de student de examencommissie, binnen de kaders van de Onderwijs- en examenregeling, toestaan dat een tentamen op een andere wijze wordt afgelegd dan in de e-Studiegids is vastgelegd.
- 4.3.4 De tentaminering vindt plaats in de voor deze opleiding in de Onderwijs- en examenregeling vastgelegde voertaal (vgl. art. 2.8). De examencommissie kan op verzoek van de student toestaan dat de tentaminering plaatsvindt in een andere taal.
- 4.3.5 *Niet van toepassing.*

Artikel 4.4 Mondelinge tentamens

- 4.4.1 Mondeling wordt niet meer dan één persoon tegelijk getentamineerd, tenzij de examencommissie anders heeft bepaald. (Vgl. de noot bij art. 4.3.1)
- 4.4.2 Het mondeling afnemen van een tentamen is openbaar, tenzij de examencommissie of de desbetreffende examinerator anders heeft bepaald, dan wel de student daartegen bezwaar heeft gemaakt.

Artikel 4.5 Regels en richtlijnen examencommissie

- 4.5.1 Conform artikel 7.12b, derde lid, van de wet stelt de examencommissie regels vast over de uitvoering van haar taken en bevoegdheden en over de maatregelen die zij in dat verband kan nemen.³⁶

³⁵ *Tentaminering van de in de e-Studiegids genoemde onderwijseenheden kan ook plaatsvinden in groepsverband. Er vindt een individuele beoordeling plaats in geval een presentatie, onderzoek, verslag of andere onderwijsprestatie in groepsverband wordt verricht.*

³⁶ *De examencommissie heeft daartoe regels en richtlijnen opgesteld. Daartoe behoren de maatregelen die worden genomen in geval van fraude, waaronder begrepen het plegen van plagiaat. Een-en-ander is vastgelegd in de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR'. Zie tevens de Bijlage van dit OER onder nummer 7.*

[NB: Wat de FdR resp. de UL verstaan onder plagiaat, hoe zij daarover denkt, en wat de gevolgen kunnen zijn als een student zich daaraan schuldig maakt is te vinden op de facultaire website

<http://www.law.leidenuniv.nl/studenten/algemestudentenzaken/regelingen/plagiaat.html> en de universitaire informatiepagina met algemene informatie over plagiaat:

<http://media.leidenuniv.nl/legacy/Regelgeving%20plagiaat.pdf>]

- 4.5.2 De examencommissie draagt er zorg voor dat het recht van de student om beroep in te stellen tegen beslissingen van de examencommissie of de examinatoren is gewaarborgd.

Artikel 4.6 Oordeel

- 4.6.1 De examiner stelt terstond na het afnemen van een mondeling tentamen het oordeel vast. De student krijgt hierover een bericht uit het universitair studievoortgangssysteem.
- 4.6.2 Binnen vijftien werkdagen na de dag waarop het tentamen of de deelloets is afgenomen stelt de examiner het oordeel over een schriftelijk of op andere wijze afgenomen tentamen of deelloets vast en maakt de administratie van de opleiding de uitslag bekend door verwerking van de gegevens in het universitair studievoortgangssysteem.³⁷ De student krijgt hierover een bericht uit het universitair studievoortgangssysteem.³⁸
- 4.6.3 Wanneer niet aan de in artikel 4.6.2 vermelde termijn van vijftien dagen kan worden voldaan, dan wordt de student hiervan op de hoogte gesteld via Blackboard (en een persoonlijke mail op het u-mailadres van de student³⁹) voordat deze termijn is verlopen. In dit bericht is opgenomen op welke (uiterste) datum het oordeel bekend gemaakt wordt.⁴⁰
- 4.6.4 De uitslag van het tentamen wordt uitgedrukt in een geheel getal of een getal met maximaal één decimaal,⁴¹ tussen 1.0 tot 10.0, beide grenzen inbegrepen. De uitslag wordt niet uitgedrukt in een getal tussen 5.0 en 6.0.
- 4.6.5 Het tentamen is met goed gevolg afgelegd als de uitslag 6.0 of hoger is.
- 4.6.6 Het met voldoende resultaat deelnemen aan een praktische oefening kan gelden als (het behalen c.q. afleggen van) een tentamen in de zin van artikel 7.10 van de wet.⁴²
- 4.6.7 Op het schriftelijke of digitale bewijsstuk van de uitslag van een tentamen⁴³ wordt de student gewezen op het inzagerecht bedoeld in artikel 4.8 en op de beroepsprocedure.

³⁷ Volgens de interne regels van de FdR impliceert deze bepaling dat uiterlijk op de 14e werkdag na de dag van het tentamen het cijfer moet worden bekend gemaakt. In verband met de verwerking van de cijfers door het Onderwijs Informatie Centrum moeten de cijfers op de 13e werkdag bij het OIC worden aangeleverd.

In verband met wettelijke verplichtingen geldt dat in sommige situaties de nakijktermijn korter is dan hiervoor genoemd (denk aan afsluiten studiejaar) – de termijnen die gelden in die situaties worden door het Onderwijs Informatie Centrum bekend gemaakt aan de secretariaten van de afdelingen en/of de vakcoördinatoren.

³⁸ Dit bericht is het digitale bewijsstuk van het oordeel over het tentamen of deelloets aan de student.

³⁹ Middels de mededeling op de Blackboard-omgeving van de betreffende onderwijseenheid kan een e-mailnotificatie worden verzonden naar het u-mailadres van de student. Van studenten wordt verwacht dat zij zich voor de Blackboard-omgeving van de betreffende onderwijseenheid inschrijven alvorens aan het onderwijs deel te nemen.

⁴⁰ D.w.z. dat indien bij een tentamen de cijfers niet op tijd bij het Onderwijs Informatie Centrum kunnen worden aangeleverd, dan wel het OIC niet in staat is op tijd de cijfers bekend te maken, door de vakcoördinator of de examiner respectievelijk het hoofd van het OIC in een zo vroeg mogelijk stadium een gemotiveerd verzoek om uitstel wordt ingediend bij de portefeuillehouder Onderwijs van het faculteitsbestuur. Wanneer dit wordt gehonoreerd moet de vakcoördinator of examiner of afdeling waarbij het tentamen wordt afgenomen de student(en) uiterlijk op de veertiende werkdag na het tentamen hiervan op de hoogte stellen alsmede van de dan geldende procedure.

⁴¹ Het eindcijfer van het tentamen (het behaalde cijfer voor een onderwijseenheid) wordt bij de FdR alleen uitgedrukt in een heel cijfer, met uitzondering van de scriptie. Zie de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR'.

⁴² Dit impliceert dat een praktische oefening:

- zowel (of: alleen) een voorwaarde kan zijn voor deelname aan het/een tentamen (vgl. art. 3.3 juncto 1.2 onder n),
- als dat een praktische oefening ook zelf met een cijfer kan worden beoordeeld en geheel of gedeeltelijk het eindcijfer kan bepalen (vgl. onderhavige artikel juncto 1.2 onder n).

4.6.8 *Niet van toepassing.*

Artikel 4.7 Geldigheidsduur tentamens en vrijstellingen

- 4.7.1 De geldigheidsduur van behaalde tentamens en verkregen vrijstellingen is in beginsel onbeperkt. De examencommissie kan besluiten dat een tentamen of vrijstelling zijn geldigheid verliest, indien deze langer dan drie jaar geleden is behaald of verkregen en de getentamineerde of vrijgestelde kennis, inzicht en/of vaardigheden aantoonbaar verouderd zijn. (Vgl. art. 4.10.2.1 en 4.10.2.2)
- 4.7.2 Totdat het onderzoek als bedoeld in artikel 4.10.2.2 plaatsvindt of de examencommissie ambtshalve een beslissing als bedoeld in artikel 4.7.1 heeft genomen, kan de student de examencommissie verzoeken een besluit te nemen over de geldigheid van de door de student behaalde tentamens en/of verkregen vrijstellingen.
- 4.7.3 De in artikel 4.7.1 genoemde termijn gaat in op 1 september van het studiejaar volgend op dat waarin het tentamen is behaald of de vrijstelling is verleend.

Artikel 4.8 Inzagerecht en nabespreking

- 4.8.1 Binnen dertig dagen direct na de bekendmaking van de uitslag van een schriftelijk tentamen heeft de student recht op inzage in zijn beoordeelde werk. De examinerator heeft de bevoegdheid te bepalen dat de inzage collectief dan wel individueel plaatsvindt.
- 4.8.2 Binnen de in artikel 4.8.1 genoemde termijn kan door een belanghebbende kennis worden genomen van de vragen en opdrachten van het desbetreffende tentamen, alsmede van de normen aan de hand waarvan de beoordeling heeft plaatsgevonden.
- 4.8.3 Er vindt een nabespreking plaats. Op welke wijze en op welk tijdstip de nabespreking plaatsvindt wordt voorafgaand aan of tegelijkertijd met de uitslag van het tentamen bekendgemaakt via de e-Studiegids of de Blackboard-omgeving van de desbetreffende onderwijsseenheid.
- 4.8.4 De examinerator heeft de bevoegdheid te bepalen of de nabespreking collectief dan wel individueel plaatsvindt.
- 4.8.5 De inzage en nabespreking geschieden op een door de examinerator te bepalen plaats en tijdstip. Inzage en nabespreking kunnen samenvallen.
- 4.8.6 Indien de betrokkene aantoonbaar door overmacht verhinderd te zijn of te zijn geweest voor de inzage en de nabespreking, dan wordt hem een andere gelegenheid geboden, zo mogelijk binnen de in artikel 4.8.1 genoemde termijn.

Artikel 4.9 Vrijstelling van tentamens en/of praktische oefeningen

De examencommissie kan⁴³ de student op diens verzoek, gehoord de desbetreffende examinerator, vrijstelling verlenen van het afleggen van één of meer tentamens of van deelname aan praktische oefeningen, indien de student:

- a. een qua inhoud en niveau en studielast overeenkomstige onderwijsseenheid van een universitaire of hogere beroepsopleiding heeft voltooid, dan wel;

⁴³ Dan wel bij of op het tentamen dan wel in de Blackboard-omgeving van de betreffende onderwijsseenheid.

⁴⁴ Voor zover niet al ondervangen door de toelating zoals geregeld in hoofdstuk 5.

- b. aantoont, al dan niet in aanvulling op het onder a. genoemde, door werk- of beroepservaring over voldoende kennis en vaardigheden te beschikken met betrekking tot de desbetreffende onderwijseenheid.

Artikel 4.10 Examen

- 4.10.1 De examencommissie reikt een getuigschrift uit wanneer blijkt dat het examen met goed gevolg is afgelegd.
- 4.10.2.1 De examencommissie kan zelf een tot het examen behorend onderzoek naar de kennis, het inzicht en de vaardigheden van de examinandus instellen en de uitkomsten daarvan beoordelen.
- 4.10.2.2 Het onderzoek omvat in ieder geval het oordeel van de examencommissie over de geldigheid van behaalde tentamens en verkregen vrijstellingen als bedoeld in artikel 4.7.1.
- 4.10.3 Het getuigschrift wordt niet uitgereikt dan nadat het College van Bestuur heeft verklaard dat aan de procedurele eisen (waaronder het voldoen aan de verplichting tot het betalen van collegegeld) voor de afgifte is voldaan. Per opleiding wordt één getuigschrift uitgereikt. Op het getuigschrift wordt vermeld dat de opleiding is verzorgd door de Universiteit Leiden.
- 4.10.4 Overeenkomstig de regeling⁴⁵ als bedoeld in artikel 7.11, derde lid, van de wet kan degene die aanspraak heeft op de uitreiking van een getuigschrift de examencommissie verzoeken daartoe nog niet over te gaan.
- 4.10.5 Dit verzoek moet worden ingediend binnen vijf werkdagen nadat de student op de hoogte is gebracht van de uitslag van het examen. Bij dit verzoek geeft de student aan wanneer hij het getuigschrift wil ontvangen.
- 4.10.6 De examencommissie willigt het verzoek in indien de student niet langer dan drie studiejaar is ingeschreven geweest voor de opleiding. De examencommissie kan het verzoek tevens inwilligen indien het niet inwilligen van het verzoek zal leiden tot een onbillijkheid van overwegende aard.
- 4.10.7 Aan het getuigschrift wordt een in het Nederlands en/of in het Engels gesteld supplement toegevoegd dat voldoet aan het Europese overeengekomen standaardformat. Tezamen met het getuigschrift wordt een vertaling van het getuigschrift en een certificaat in het Latijn uitgereikt.

Artikel 4.11 Graadverlening

- 4.11.1 Aan degene die het examen met goed gevolg heeft afgelegd, wordt de graad Master verleend met de toevoeging 'of Laws' (LL.M), inclusief vermelding van het wel of niet behaalde zogenoemde (juridisch) Civiel Effect⁴⁶.
- 4.11.2 De verleende graad wordt op het getuigschrift van het examen aangetekend.

Artikel 4.12 Judicia

- 4.12.1 Aan de uitslag van een examen is een judicium verbonden.⁴⁷

⁴⁵ Regeling uitstel afstuderen Universiteit Leiden: <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/onderwijs-onderzoek/regeling-uitstel-afstuderen-universiteit-leiden.html>.

⁴⁶ Het Civiel Effect is nodig om de togaberoepen te kunnen uitoefenen.

⁴⁷ Het judicium bestaat uit de kwalificatie 'geslaagd', dat kan worden aangevuld met het predicaat 'met cum laude' of 'met summa cum laude' indien aan de vereisten daarvoor zoals genoemd in de leden 2 tot en met 7 van het onderhavige artikel is voldaan.

- 4.12.2 Uitgangspunt voor de bepaling van het judicium is het gewogen gemiddelde van de behaalde cijfers van alle tentamens die tot het examen behoren, met uitzondering van die onderwijseenheden/tentamens waarvoor vrijstelling is toegekend of die waarvoor slechts een bewijs van deelname is geregistreerd.
- 4.12.3 Het gewogen gemiddelde van alle cijfers wordt bepaald door van elke onderwijseenheid het aantal studiepunten (EC) te vermenigvuldigen met het voor dat onderdeel toegekende cijfer, de uitkomsten hiervan op te tellen en het resultaat daarvan te delen door het totaal aantal behaalde studiepunten.
- 4.12.4 Onverminderd het bepaalde in artikel 4.12.6 en artikel 4.12.7 wordt op het getuigschrift en op het diploma-supplement het predicaat 'cum laude' vermeld indien voldaan is aan de volgende eisen:⁴⁸
- het gewogen gemiddelde van alle onderwijseenheden is een 8,0 of hoger;
 - voor de masterscriptie is minimaal een 8,0 behaald;
 - het examen is behaald binnen de nominale studieduur + 1 jaar, en;
 - niet meer dan 20 EC aan vrijstellingen is verleend.
- 4.12.5 Onverminderd het bepaalde in artikel 4.12.6 en artikel 4.12.7 wordt op het getuigschrift en op het diploma-supplement het predicaat 'summa cum laude' vermeld indien voldaan is aan de volgende eisen:⁴⁹
- het gewogen gemiddelde van alle onderwijseenheden is een 9,0 of hoger;
 - voor de masterscriptie is minimaal een 9,0 behaald;
 - het examen is behaald binnen de nominale studieduur, en;
 - niet meer dan 20 EC aan vrijstellingen is verleend.
- 4.12.6 De examencommissie kan in andere, bijzondere gevallen een predicaat verlenen, mits het gewogen gemiddelde niet meer dan 0,5 punt afwijkt van het in het vierde dan wel in het vijfde lid bepaalde. Daarbij valt te denken aan aspecten zoals de ontwikkeling die de student tijdens de opleiding heeft doorgemaakt, bepaalde uitzonderlijke prestaties die hij/zij geleverd heeft in het eindwerkstuk of scriptie of andere relevante bijzondere omstandigheden.
- 4.12.7 Geen predicaat als bedoeld in artikel 4.12.4 en 4.12.5 wordt verleend ingeval de student een ordemaatregel is opgelegd wegens een onregelmatigheid, fraude of plagiaat.⁵⁰

Artikel 4.13 Vervolgopleiding

De verleende graad geeft toegang tot de promotie.

⁴⁸ De eisen voor de judicia zijn identiek voor de voltijdse en de deeltijdse variant.

⁴⁹ De eisen voor de judicia zijn identiek voor de voltijdse en de deeltijdse variant.

⁵⁰ Fraude en andere ordemaatregelen worden ingevolge artikel 4.5 OER en artikel 6.6 van de 'Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR' van de examencommissie aangetekend in het elektronisch persoonsdossier van de student.

Hoofdstuk 5 Toelating tot de opleiding

*Redactionele opmerking: de toelatingseisen 2017-2018 zijn opgenomen met de aanduiding “5.0-(...)”
De eisen voor de toelating met ingang van het studiejaar 2018-2019 zijn opgenomen onder artikel 5.1 e.v.*

Artikel 5.0 Toelating tot de opleiding 2017-2018

Artikel 5.0-5.1 Bewijs van toelating

5.0-5.1.1 Een bewijs van toelating wordt door het bestuur van de faculteit verstrekt indien de student voldoet aan de toelatingseisen zoals vastgelegd in artikel 5.0-5.2 en 5.0-5.3 en indien van toepassing voor zover het door het College van Bestuur vastgestelde aantal ten hoogste voor de opleiding in te schrijven personen niet wordt overschreden. Indien de toelating plaatsvindt op grond van artikel 5.0-5.2.1 is het bewijs van inschrijving tevens het bewijs van toelating.

5.0-5.1.2 Het bewijs van toelating wordt aangevraagd volgens de regels als vastgelegd in de Regeling toelating masteropleidingen.⁵¹

Artikel 5.0-5.2 Eisen toelating tot het studiejaar 2017-2018

5.0-5.2.1 Krachtens artikel 7.30b eerste lid van de wet zijn toelaatbaar tot de opleiding degenen die in het bezit zijn van (één van) de volgende graden:

- de graad Bachelor in de opleiding Fiscaal recht aan de Universiteit Leiden, of;
- de graad Bachelor in de opleiding Fiscaal recht van een van de andere Nederlandse universitaire faculteiten der rechtsgeleerdheid.

5.0-5.2.2 De toelatingscommissie kan, op diens verzoek, ieder die niet voldoet aan de voorwaarden genoemd in artikel 5.0-5.2.1, doch die ten genoegen van de commissie kan aantonen kennis, inzicht en vaardigheden te bezitten op hetzelfde niveau als degenen die in het bezit zijn van een graad als omschreven in artikel 5.0-5.2.1, eventueel onder nader te stellen voorwaarden, toelating verlenen tot de opleiding, onverminderd de eisen genoemd in artikel 5.0-5.2.3:

- wanneer zij besluiten over een Bachelor graad van een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs; en
- zij besluiten over (vergelijkbare) kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden die moeten zijn verworven bij beëindiging van de bacheloropleiding bedoeld in artikel 5.0-5.2.1 *, en;
- die naar het oordeel van de toelatingscommissie voldoende kennis van de voertaal van de opleiding hebben. De voertaal is Nederlands (vgl. art. 2.8). Het vereiste niveau voor de Nederlandse taal, is het Toelatingsexamen Universiteit Leiden – gevorderd (TUL; voorheen 6 (zoals vastgesteld door de Universiteit Leiden)).

[*Deze kennis, inzicht en vaardigheden zijn neergelegd in de eindtermen van de opleiding zoals beschreven in hoofdstuk 2 van de OER van de bacheloropleiding Fiscaal recht.]

5.0-5.2.3 en 5.0-5.2.4 Niet van toepassing.

Artikel 5.0-5.3 Deficiënties (Studenten met een afwijkende (afgeronde) bachelorgraad)

5.0-5.3.1 Studenten die in het bezit zijn van een WO-bachelordiploma of een gelijkwaardig diploma (anders dan die genoemd in artikel 5.0-5.2.1), maar die nog maximaal 15 EC studiepunten aan deficiënties hebben (van de in

⁵¹ De Regeling is te raadplegen op <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/onderwijs-onderzoek/regeling-toelating-masteropleidingen.html>.

artikel 5.0-5.2.1 genoemde opleiding), kunnen worden toegelaten tot de opleiding, mits redelijkerwijs mag worden verwacht dat binnen redelijke termijn alsnog voldaan wordt aan de toelatingseisen.

- 5.0-5.3.2.1 Studenten die nog deficiënties hebben als bedoeld in artikel 5.0-5.3.1 kunnen na toelating tot de opleiding deelnemen aan het onderwijs, maar geen examen of door of namens het faculteitsbestuur bij zijn besluit tot toelating aan te wijzen tentamens afleggen.*
- 5.0-5.3.2.2 De deficiënties als bedoeld in artikel 5.0-5.3.1 moeten in ieder geval zijn ingehaald voordat:
 - a. de student een beroep kan doen op begeleiding bij de masterscriptie, en;*
 - b. een beoordelingscijfer voor deze scriptie zal worden gegeven.**
- 5.0-5.3.3 Niet van toepassing.*
- 5.0-5.3.4 Indien op grond van artikel 5.0-5.3.1 een student wordt toegelaten tot de opleiding kunnen de toetsen die moeten worden afgelegd om alsnog aan de toelatingseisen te voldoen geen deel uitmaken van het curriculum van de masteropleiding.*

Artikel 5.0-5.4 Niet van toepassing.

Toelating tot de opleiding 2018-2019

Artikel 5.1 Bewijs van toelating

- 5.1.1 Een bewijs van toelating wordt door het bestuur van de faculteit verstrekt indien de student voldoet aan de toelatingseisen zoals vastgelegd in artikel 5.2 en 5.3 en indien van toepassing voor zover het door het College van Bestuur vastgestelde aantal ten hoogste voor de opleiding in te schrijven personen niet wordt overschreden. Indien de toelating plaatsvindt op grond van artikel 5.2.1 is het bewijs van inschrijving tevens het bewijs van toelating.
- 5.1.2 Het bewijs van toelating wordt aangevraagd volgens de regels als vastgelegd in de Regeling toelating masteropleidingen.⁵²

Artikel 5.2 Eisen toelating tot het studiejaar 2018-2019

- 5.2.1 Krachtens artikel 7.30b eerste lid van de wet zijn toelaatbaar tot de opleiding degenen die in het bezit zijn van (één van) de volgende graden:
- de graad Bachelor in de opleiding Fiscaal recht aan de Universiteit Leiden, of;
 - de graad Bachelor in de opleiding Fiscaal recht van een van de andere Nederlandse universitaire faculteiten der rechtsgeleerdheid.
- 5.2.2 De toelatingscommissie kan, op diens verzoek, ieder die niet voldoet aan de voorwaarden genoemd in artikel 5.2.1, doch die ten genoegen van de commissie kan aantonen kennis, inzicht en vaardigheden te bezitten op hetzelfde niveau als degenen die in het bezit zijn van een graad als omschreven in artikel 5.2.1, eventueel onder nader te stellen voorwaarden, toelating verlenen tot de opleiding, onverminderd de eisen genoemd in artikel 5.2.3:
- wanneer zij beschikken over een Bachelor graad van een opleiding in het wetenschappelijk onderwijs; en
 - zij beschikken over (vergelijkbare) kwaliteiten op het gebied van kennis, inzicht en vaardigheden die moeten zijn verworven bij beëindiging van de bacheloropleiding bedoeld in artikel 5.2.1 *, en;
 - die naar het oordeel van de toelatingscommissie voldoende kennis van de voertaal van de opleiding hebben. De voertaal is Nederlands (vgl. art. 2.8). Het vereiste niveau voor de Nederlandse taal, is het Toelatingsexamen Universiteit Leiden – gevorderd (TUL; voorheen 6 (zoals vastgesteld door de Universiteit Leiden)).

*[*Deze kennis, inzicht en vaardigheden zijn neergelegd in de eindtermen van de opleiding zoals beschreven in hoofdstuk 2 van de OER van de bacheloropleiding Fiscaal recht.]*

5.2.3-5.2.4 *Niet van toepassing.*

Artikel 5.3 Deficiënties (Studenten met een afwijkende (afgeronde) bachelorgraad)

- 5.3.1 Studenten die in het bezit zijn van een WO-bachelordiploma of een gelijkwaardig diploma (anders dan die genoemd in artikel 5.2.1), maar die nog maximaal 15 EC studiepunten aan deficiënties hebben (van de in artikel 5.2.1 genoemde opleiding), kunnen worden toegelaten tot de opleiding, mits redelijkerwijs mag worden verwacht dat binnen redelijke termijn alsnog voldaan wordt aan de toelatingseisen.

⁵² De Regeling is te raadplegen op <http://www.reglementen.leidenuniv.nl/onderwijs-onderzoek/regeling-toelating-masteropleidingen.html>.

- 5.3.2.1 Studenten die nog deficiënties hebben als bedoeld in artikel 5.3.1 kunnen na toelating tot de opleiding deelnemen aan het onderwijs, maar geen examen of door of namens het faculteitsbestuur bij zijn besluit tot toelating aan te wijzen tentamens afleggen.
- 5.3.2.2 De deficiënties als bedoeld in artikel 5.3.1 moeten in ieder geval zijn ingehaald voordat:
 - a. de student een beroep kan doen op begeleiding bij de masterscriptie, en;
 - b. een beoordelingscijfer voor deze scriptie zal worden gegeven.
- 5.3.3 *Niet van toepassing.*
- 5.3.4 Indien op grond van artikel 5.3.1 een student wordt toegelaten tot de opleiding kunnen de toetsen die moeten worden afgelegd om alsnog aan de toelatingseisen te voldoen geen deel uitmaken van het curriculum van de masteropleiding.

Artikel 5.4 *Niet van toepassing.*

Hoofdstuk 6 Studiebegeleiding en studieadvies

Artikel 6.1 Studievoortgangadministratie

- 6.1.1 Het faculteitsbestuur⁵³ registreert de individuele studieresultaten van de studenten.
- 6.1.2 De student kan op elk gewenst moment zijn studieresultaten inzien in het studievoortgangssysteem.⁵⁴

Artikel 6.2 Introductie en studiebegeleiding

De opleiding draagt zorg voor de introductie en de studiebegeleiding van de studenten.

Artikel 6.3 Begeleiding van de scriptie

- 6.3.1 De student maakt met de eerste beoordelaar een planning voor de scriptie zoals bedoeld in artikel 3.3.2. Deze planning is afgeleid van de studielast die voor deze onderwijseenheid in de e-Studiegids is vastgelegd.
- 6.3.2 In de planning bedoeld in artikel 6.3.1 is tevens de frequentie van de begeleiding en de wijze waarop de begeleiding wordt gegeven vastgelegd.

Artikel 6.4 Topsport

Aan studenten die topsport bedrijven, wordt de gelegenheid geboden hun studie zoveel als redelijkerwijs mogelijk is aan de eisen van hun sportieve bezigheden aan te passen. Om vast te stellen wie tot deze categorie behoren hanteert de opleiding de richtlijnen van het College van Bestuur.⁵⁵

Artikel 6.5 Handicap of chronische ziekte

Aan studenten met een handicap of met een chronische ziekte wordt de gelegenheid geboden hun studie, zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, aan de beperkingen die de handicap of chronische ziekte met zich meebrengt aan te passen.⁵⁶ Deze aanpassingen worden zoveel mogelijk op de individuele functiebeperking van de student afgestemd, maar mogen de kwaliteit of moeilijkheidsgraad van een vak of het examenprogramma niet wijzigen.

Artikel 6.6 Buitenlandverblijf en stage

Voor studenten die ten gevolge van een door de examencommissie goedgekeurd buitenlands studieverblijf of een goedgekeurde stage aantoonbare studievertraging zouden ondervinden, wordt voor zover als redelijkerwijs mogelijk is een regeling getroffen om de vertraging zoveel mogelijk te beperken.

⁵³ In casu het Onderwijs Informatie Centrum (OIC).

⁵⁴ D.w.z. een student kan het gehele jaar door via uSis de eigen studieresultaten inzien. Indien nodig wordt of op instigatie van de faculteit of op zijn/haar verzoek een uitdraai gegeven.

⁵⁵ Deze aanpassingen worden zoveel mogelijk op de topsport omstandigheden van de student afgestemd, maar mogen de kwaliteit of moeilijkheidsgraad van een vak of het examenprogramma niet wijzigen.

⁵⁶ Zie hiervoor tevens het universitaire protocol 'Studeren met een functiebeperking', te raadplegen via: <http://reglementen.leidenuniv.nl/gedragscodes/studeren-met-een-functiebeperking.html>.

Hoofdstuk 7 Evaluatie van het onderwijs⁵⁷

Artikel 7.1 Evaluatie van het onderwijs

Het onderwijs in de opleiding wordt (onder meer) als volgt geëvalueerd:

- door jaarlijkse vak-evaluaties van de master onderwijseenheden;
- door jaarlijkse docent-evaluaties en door de daaraan verbonden jaarlijkse Onderwijsprijs (de JSVO Onderwijsprijzen, de zgn. Beste docent-verkiezing);
- door de exit-enquête onder afstuderende studenten;
- door de alumni-enquête onder afgestudeerden;
- door de jaarlijkse opleidingsjaarverslagen;
- *in het kader van de accreditatie*: door de op te stellen kritische zelfreflecties, de uit te voeren mid-term review en de instellingstoets;
- door ad hoc (project)evaluaties onder verantwoordelijkheid van het faculteitsbestuur.

⁵⁷ Tot en met het studiejaar 2016-2017 droeg hoofdstuk 7 van de OER de titel 'Overgangsbepalingen'. De inhoud van dit hoofdstuk is getransponeerd naar artikel 8.3.2.

Hoofdstuk 8 Slotbepalingen

Artikel 8.1 Wijziging

- 8.1.1 Wijzigingen van deze regeling worden door het faculteitsbestuur na voorafgaande instemming van de faculteitsraad of de opleidingscommissie⁵⁸ bij afzonderlijk besluit vastgesteld.
- 8.1.2 Wijzigingen in deze regeling die van toepassing zijn voor een bepaald studiejaar moeten voor de aanvang van dat studiejaar zijn vastgesteld en op de daarvoor bepaalde wijze zijn gepubliceerd. Hiervan kan uitsluitend worden afgeweken als een snellere invoering van een wijziging strikt noodzakelijk is en als daarbij de belangen van de studenten redelijkerwijs niet worden geschaad.
- 8.1.3 Een wijziging kan voorts niet ten nadele van studenten van invloed zijn op enige beslissing welke krachtens deze regeling door de examencommissie is genomen ten aanzien van een student.

Artikel 8.2 Bekendmaking

Het faculteitsbestuur draagt zorg voor bekendmaking van deze regeling en van de regels en richtlijnen die door de examencommissie zijn vastgesteld, alsmede van elke wijziging van deze stukken via de e-Studiegids en/of de universitaire website.⁵⁹

Artikel 8.3 Geldigheidstermijn OER

- 8.3.1 De Onderwijs- en examenregeling geldt voor de duur van één studiejaar.
- 8.3.2 Indien één of meer onderwijseenheden, behorende tot de verplichte onderwijseenheden (vgl. art. 3.1.1) ten tijde van de eerste inschrijving van de student voor de opleiding, niet langer worden aangeboden, kunnen voor deze onderwijseenheden overgangsregelingen worden getroffen. Zo nodig wijst de examencommissie vervangende onderwijseenheden aan.⁶⁰

Artikel 8.4 Inwerkingtreding

Deze regeling treedt in werking op 1 september 2017.

⁵⁸ Conform de bevoegdheden van de faculteitsraad en de opleidingscommissie als omschreven in de artikelen 9.38 respectievelijk 9.18 van de wet.

⁵⁹ Deze regelingen worden geplaatst op de facultaire website.

⁶⁰ Zo nodig worden onderwijseenheden aangewezen die door een andere instelling worden aangeboden. Overgangsregelingen zijn te raadplegen via de opleidingsspecifieke studentenwebsite en via: <http://law.leidenuniv.nl/studenten/onderwijsprogramma/overgangsregelingen/overgangsregelingen.html>.

Bijlage **Onderwerpen die verwijzen naar bijbehorende en secundaire documenten**

(Overzicht van) onderwerpen waarbij in onder andere de genoemde artikelen verwezen wordt naar nadere informatie:

0. *De Onderwijs- en examenregeling;*
 deze is te vinden op de facultaire studentenwebsite onder de desbetreffende opleiding*
1. *Verplichte onderwijseenheden (vakken) – inclusief studielast en niveau (artikel 3.1).*
2. *Onderwijseenheden (vakken) die een praktische oefening omvatten (artikel 3.3 en art. 1.2 onder de letter n).*
3. *Vorm van de tentamens (artikel 4.3).*
4. *Onderwijseenheden (vakken) waarbij mondelinge tentaminering in groepsverband plaatsvindt (artikel 4.4).*

Ad 1 t/m 4:

de informatie van 1 is te vinden op: <http://www.studiegids.leidenuniv.nl/> > en dan klikken op de desbetreffende opleiding.

De informatie van 2, 3 en 4 is opgenomen in de vakbeschrijvingen van onderwijseenheden, te vinden: <https://studiegids.leidenuniv.nl/studies/masters/f> > klikken op de desbetreffende opleiding > klik op het desbetreffende vak.

5. *Bepalingen inzake de scriptie (artikel 3.3.2).*

Deze informatie is primair te raadplegen op:

<http://media.leidenuniv.nl/legacy/handleidingscriptie-ma-fr-student-def.pdf>, tevens in de vakbeschrijving op de e-Studiegids en op de Blackboard-omgeving van de (master)scriptie.

Daarnaast zijn de bepalingen van de examencommissie van kracht zoals opgenomen in de Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens (zie hieronder onder 7).

6. *Tentamendata (artikel 4.1.3);*

Deze zijn opgenomen in de facultaire tentamenkalender op:

<http://www.leidenuniv.nl/rechten/osi/tntkal/>

7. *Regels en Richtlijnen Tentamens en Examens masteropleidingen FdR (artikel 4.5.1 en 4.5.2).*

Deze informatie is te vinden op de facultaire website.*

* *Vanwege de ontwikkeling van een nieuwe studentenwebsite, is het (nog) niet mogelijk een directe link op te nemen naar de juiste, meest recente, documenten.*

EINDE